

Οι Τρεις Μεγάλοι Ιεράρχες, οι προστάτες των Γραμμάτων

Οι Τρεις Ιεράρχες, Βασίλειος ο Μέγας, Ιωάννης ο Χρυσόστομος και Γρηγόριος ο Θεολόγος ήταν στοχαστές μεγάλου κύρους με τεράστια φιλανθρωπική δράση. Είχαν σπουδάσει τα ελληνικά γράμματα και είχαν καταλάβει τη σημασία της κλασικής ελληνικής παιδείας.

Ο Βασίλειος ήταν 26 χρονών όταν βαπτίστηκε χριστιανός. Είχε ήδη κάνει πολύχρονες σπουδές στην πατρίδα του, στην Κων/πολη και στην Αθήνα. Για την αξία των κλασικών σπουδών έλεγε: Μπορούμε να πλησιάσουμε τα κλασικά έργα όπως πλησιάζουμε μια τριανταφυλλιά. Να κόβουμε τα άνθη και να αποφεύγουμε τα αγκάθια.

Καυτηρίαζε την πλεονεξία: «Οι πλούσιοι θα γίνουν περισσότερο κίτρινοι από τον χρυσό που συσώρευσαν». «Ακόμη κι έναν άρτο να έχεις ύψωσέ τον προς τον Θεό και πες: προτιμώ να εκτελέσω την εντολή σου παρά να κοιτάξω το συμφέρον μου και γι' αυτό από το ολίγο δίνω στον πεινώντα αδελφό μου. Ο άρτος αυτός θα γίνει αίτιος του ελέους που θα βρεις από τον Θεό

Ο Βασίλειος μοίρασε όλη την περιουσία του στους φτωχούς. Νοιαζόταν για τη διατροφή των φτωχών, τη φιλοξενία των αστέγων, την περίθαλψη των αρρώστων. Έγινε ένας από τους πρώτους οργανωτές συσσιτίων.

Ως αρχιεπίσκοπος Καισαρείας έχτισε πλήθος φιλανθρωπικών ιδρυμάτων για να περιθάλψει τη δυστυχία. Η πόλη των ιδρυμάτων του ονομάστηκε Βασιλειάδα αλλά καταστράφηκαν τα ίχνη της το 1922 (περιοχή Ζιντσι Τερέ Καισαρείας). Περιλάμβανε πτωχοκομείο, νοσοκομείο, ορφανοτροφείο, ξενώνα για τους ταξιδιώτες. Ξεχωριστά υπήρχε λεπροκομείο, διδακτήριο των ορφανών, εργαστήρια τεχνών και επαγγελμάτων.

Ο Γρηγόριος γράφει: Ωραία αρετή η φιλανθρωπία, η διατροφή των πτωχών, η ανακούφιση του ανθρώπινου πόνου. Με τα φιλανθρωπικά έργα του Βασιλείου δεν έχουμε πλέον εμπρός μας το φοβερό εκείνο και ελεεινό θέαμα ανθρώπων που φαίνονται νεκροί. Ο Βασίλειος μπόρεσε να μας πείσει να μη περιφρονούμε τους συνανθρώπους μας, μολονότι δεν ήταν κανένας άσημος, αλλά ευγενής... Ο Γρηγόριος ο Ναζιανζηνός στον επιτάφιο λόγο για τον Βασίλειο μιλά για το κοινωνικό έργο και την παρρησία του απέναντι στους ισχυρούς.

Νοιαζόταν για όλα τα προβλήματα των ανθρώπων της περιοχής του. Γι' αυτό έγραψε επιστολή στον αυτοκράτορα Θεοδόσιο που τον παρακινούσε να κτισθούν γεφύρια στον ποταμό Άλυ.

Κατά τον Γρηγόριο ο Βασίλειος έγινε μιμητής του Χριστού.

Ο Γρηγόριος, ο επιστήθιος φίλος του Βασιλείου, ονομάστηκε Θεολόγος γιατί κατακεραύνωσε τους αιρετικούς με τους λόγους περί της θεότητας του Χριστού. Ήταν και ποιητής . Έγραψε 20.000 στίχους.

Διακρίθηκε στη φιλανθρωπία. Πρότρεπε: «Επικούρησον, προσένεγκε φάρμακον, κατάδησον τραύματα...Μη παρίδης, μη παραδράμης τον αδελφόν, μη αποστραφής ως μίασμα, σον εστί μέλος. Χριστόν επισκεψώμεθα, Χριστόν θεραπεύσωμεν, Χριστόν θρέψωμεν, Χριστόν ενδύσωμεν, Χριστόν τιμήσωμεν (Ελ. Πατρολ. 35, 857-912).

Έφτασε στον πατριαρχικό θρόνο της Κωνσταντινουπόλεως και θεωρείται φωτεινός σταθμός στην ιστορία της εκκλησίας.

Ο Ιωάννης Χρυσόστομος υμνήθηκε για τη ρητορική του δεινότητα, για την παιδαγωγική του, για τη λιτότητά του, για την παρρησία του απέναντι στους ισχυρούς και ως ερμηνευτής της Γραφής.

Υπήρξε για 5 χρόνια αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, ακούραστος εργάτης της αγάπης που σημαίνει θυσία και της ελεημοσύνης που την θεωρούσε βασίλισσα που κάνει τους ανθρώπους να μοιάζουν με τον Θεό. Γέμισε την Πόλη με νοσηλευτικά ιδρύματα.

Δε δίστασε ως αρχιεπίσκοπος να εξετάσει τον τρόπο ζωής των επισκόπων και των κληρικών αν ήταν σπάταλοι, αν ζούσαν πολυτελώς.

Δε δίστασε να κατακρίνει την αυτοκράτειρα Ευδοξία και να βρεθεί στη συνέχεια στην εξορία.

Ο ιστορικός Θεοδώρητος γράφει για τον Χρυσόστομο: Όταν κάποιος συλλαμβάνεται, τον τραβά ως βοηθό, όταν κάποιος δικάζεται τον καλεί συνήγορο, ο πεινασμένος του ζητεί τροφή, ο πενθών παρηγορία, ο ξένος καταφύγιο, η χήρα ελεημοσύνη...

Πέθαναν και οι τρεις στην εξορία από τις κακουχίες.

Το συγγραφικό τους έργο υπήρξε κολοσσιαίο. Συνέβαλαν στην εδραίωση του χριστιανισμού στους πρώτους παραγμένους αιώνες των αιρέσεων και αναδείχθηκαν μαχητές της πίστης.

Ανακηρύχθηκαν προστάτες της Παιδείας.

ZΣ

Πηγές

*Διζικιρικής Γιώργου, Βυζάντιο και Δύση, εκδ. Αιγόκερος
Αρχιμ. Ηλ. Μαστρογιαννοπούλου, Βυζάντιον, εκδ. Ζωής
Πλαστάρας Α., Ομιλίες ΠΘΕ*